

³ Шаповал М. І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікації: Підручник / М. І. Шаповал; Європейський університет. – 3-є вид., перероб. і доп. – К.: Європейський університет, 2001. – 174 с.

⁴ Про стандартизацію і сертифікацію: Декрет Кабінету Міністрів від 10 травня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 27. – Ст. 289.

⁵ Про порядок заповнення звіту про виробництво та поставку на експорт сертифікованої продукції: Інструкція Міністерства статистики України від 24.07.1995.

⁶ Про підтвердження відповідності: Закон України від 17.05.2001 – № 2406-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 169.

⁷ Про затвердження Положення про сертифікацію екологічних аудиторів від 29.01.2007 // Офіційний вісник України. – 2007 – № 26. – С. 109. – Ст. 1066, код акт. 39362/2007.

⁸ Про акредитацію органів з оцінки відповідності: Закон України від 17.05.2001 – № 2407-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 170.

⁹ Американські Стандарти НОП США (Мін. с/г США, с/г Марк. Служба 7 CFR частина 205, Національна Органічна Програма) // FEDERAL ORGANIC FOODS PRODUCTION ACT OF 1990 / 7 U.S. Code including amendments as of January 1, 2004; Директива ЄС № 834/2007 // Сайт <http://eur-lex.europa.eu/>; Базові стандарти IFOAM щодо органічного виробництва й переробки // Офіційний сайт IFOAM – <http://www.ifoam.org>

¹⁰ Про підтвердження відповідності: Закон України від 17.05.2001 – № 2406-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 32. – Ст. 169.

¹¹ Про органічне виробництво: Проект Закону України // Офіційний сайт Міністерства аграрної політики – <http://www.minagro.gov.ua/page/?7763>

Резюме

В статті раскрыто содержание административно-правового совершенствования процедуры сертификации органического сельского хозяйства в Украине. Проанализированы главные проблемы в процессе становления данной системы. Обоснован перечень направлений совершенствования содержания и структуры отечественной сертификационной системы.

Ключевые слова: органическое сельское хозяйство, сертификация, административно-правовое регулирование, аккредитация, АПК.

Summary

The article disclosed the contents of the administrative and legal procedures to improve the certification of organic agriculture in Ukraine. The main problems in the process of the system. substantiate the list of areas to improve the content and structure of the national certification system are analyzed.

Key words: organic agriculture, certification, administrative and legal regulation, accreditation, AIC.

Отримано 13.10.2009

І. М. ДУДКА

Іван Миколайович Дудка, здобувач Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ВІДНОСИН ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ЦЬЙ СФЕРІ

Роль і значення банківської системи в соціально-економічному розвитку країни визначаються тими макроекономічними функціями, які вона виконує, і перш за все функцією забезпечення стабільного і надійно функціонуючого платіжного механізму в державі. Останній опосередковує рух фінансових потоків і тим самим дає можливість здійснювати весь обсяг економічної діяльності в державі. Виконання банківською сис-

© І. М. Дудка, 2009

темою своїх функцій можливе лише в умовах адекватного господарсько-правового регулювання, яке виступає в цьому контексті як змістовна форма функціонування банківської системи.

Як вид соціальної діяльності, банківська діяльність безпосередньо зачіпає інтереси вкладників, як юридичних, так і фізичних осіб.

Банківська система – це особливий вид економічної діяльності, який без регулюючого впливу держави набирає ознак хаотичності, непрогнозованості, призводить до фінансового краху. Саме тому державне регулювання банківських систем необхідно розглядати як цілісну систему взаємовідносин регулюючих органів та банківських структур, основними особливостями якої є специфічний спосіб взаємозв'язку й взаємодії її складових елементів¹. Державне регулювання банківських відносин є ключовим компонентом державної політики в цій сфері.

Різні аспекти державного регулювання банківських відносин висвітлювались у наукових працях таких дослідників, як І. А. Безклубний, В. Л. Кротюк, С. М. Лобозинська, К. В. Петренко, О. П. Подцерковний, А. О. Селіванов та ін.

Правові засади функціонування банківської системи визначаються Конституцією та законами України. Так, ст. 99 Конституції України встановлює, що грошовою одиницею України є гривня. Забезпечення стабільності грошової одиниці є основною функцією центрального банку держави – Національного банку України. Конституцією України визначено повноваження Ради Національного банку України розробляти основні засади грошово-кредитної політики та здійснювати контроль за її проведенням. Відповідно до ст. 92 Конституції України, серед питань, які встановлюються виключно законами України, засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи².

Фактично, мету правового регулювання банківської діяльності викладено у Законі України «Про банки та банківську діяльність» – правове забезпечення стабільного розвитку і діяльності банків в Україні та створення належного конкурентного середовища на фінансовому ринку, забезпечення захисту законних інтересів вкладників і клієнтів банків, створення сприятливих умов для розвитку економіки України та підтримки вітчизняного товаровиробника³.

При вирішенні проблем правового регулювання банківської діяльності слід враховувати наступні чинники:

- розвиток господарського та банківського права, впорядкування засобів та інструментів їх правового впливу відбувається в контексті розвитку єдиної правової системи України;
- існування достатньо жорсткої правової регламентації різноманітних банківських правовідносин, що диктуються міркуваннями економічної доцільності і правової несуперечності;
- врахування правил і традицій ділового обігу в процесі правового регулювання банківської системи.

Сьогодні фактично сформовані основні принципи функціонування української банківської системи, включаючи кредитну політику та здійснення банківського нагляду. В той же час залишаються недостатньо визначеними питання правового регулювання клієнтської підтримки, іпотечного кредитування, кредитної кооперації, взаємного кредитування тощо. Тому, на нашу думку, доцільно говорити про статичну та динамічну складові правового регулювання банківської сфери. Банківське регулювання виконує статичну функцію, закріплюючи комплекс фінансово-правових відносин, що вже склалися. Динамічний елемент правового регулювання спрямований на створення організаційно-правових передумов подальшого розвитку і трансформації банківської системи.

Державна політика відносно банківського сектора базується на збереженні і зміцненні ринкових механізмів діяльності кредитних організацій і використанні переважно непрямих методів впливу на процеси, що відбуваються в банківській сфері. Дія держави на банківську систему здійснюється головним чином шляхом формування

адекватної законодавчої і нормативної бази діяльності кредитних організацій, контролю за виконання вимог законодавства і нормативних актів. Безпосередній вплив на функціонування банківської системи через участь в капіталі кредитних організацій носить обмежений характер із загальною тенденцією до скорочення цієї участі в перспективі.

Відносно банківського сектору держава:

- гарантує невтручання третіх осіб в операційну діяльність кредитних організацій, за винятком випадків, прямо передбачених законодавством;
- не допускає яких-небудь привілеїв для окремих кредитних організацій або їх клієнтів;
- забезпечує суворе дотримання законодавчо встановлених принципів антимонопольного регулювання і заохочення добросовісної конкуренції на фінансових ринках;
- забезпечує розвиток нормативно-правових основ діяльності кредитних організацій, так само як і правових норм, що перешкоджають використанню банківського сектора для проведення протиправних операцій і сумнівних операцій, включаючи відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом.

У системі державного регулювання банківських відносин провідне місце займає Національний банк України (далі – НБУ), який є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією України та законами України. Законний обов'язок НБУ полягає в підтримці економічної політики влади, і ця підтримка має макроекономічний характер – забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про Національний банк України», банківське регулювання – одна із функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства⁴.

НБУ здійснює банківське регулювання, нагляд і контроль за допомогою ухвалення нормативно-правових актів і індивідуально-правових (ненормативних) актів на основі оперативної інформації як про стан економіки в цілому, так і в області грошово-кредитної політики.

Особлива роль НБУ в нормативному регулюванні банківських правовідносин додає його нормотворчій функції характер самостійного напряму банківського регулювання. Тому нормотворчість НБУ слід розглядати і як правову форму, і як основний засіб банківського регулювання.

Таким чином, видання НБУ нормативно-правових і індивідуально-правових актів (про банки, про банкрутство кредитних організацій, про реструктуризацію кредитних організацій, зокрема, реєстрація, ліцензування кредитних організацій, а також відзиви у них ліцензії на здійснення банківських операцій), по суті, є законодавчою реалізацією конституційної функції НБУ по захисту і забезпеченню стабільності гривні.

Банківська система є підсистемою економіки, а банки як суспільно важливі інститути несуть певне соціальне навантаження. Тому якість законодавчих та підзаконних правових актів, які регулюють банківські відносини, позначається не тільки на всіх ланках банківської системи, а й на інших суб'єктах економічних правовідносин, у тому числі – населенні. Важливою проблемою державного регулювання банківської діяльності залишається розробка правових механізмів врахування інтересів банківських установ, держави та населення. Це робиться далеко не завжди, тому втрати несуть не лише банки, а й уся економіка. Саме тому науковцями та практиками вже декілька років обговорюється перспектива розробки та прийняття Банківського кодексу України, для створення стабільних правових інструментів, необхідних для діяльності всіх учасників банківської системи України на підставі найбільш цінних положень чинного банківського законодавства і нових підходів діяльності банків в Україні⁵.

Ключовим завданням державної політики в банківській сфері є подолання відчуження банківської діяльності від реального сектору економіки. У розвинених країнах світу основна функція кредитування, що здійснюється банківськими установами – інвестиційна, а не доходна. Фінансові установи під строкові депозити позичають кошти у

фірм та населення, частину з них витрачають на придбання акцій, наприклад автомобільних підприємств; іншу частину позичають споживачам на придбання тих самих автомобілів. Навколо цього малий та середній бізнес створює потрібну інфраструктуру, переважно у вигляді послуг⁶.

Саме така модель банківського кредитування, на нашу думку, є найбільш привабливою для Української економіки.

Сучасний стан банківської системи свідчить про невирішені проблеми в цьому секторі економіки. Треба визнати, ці проблеми носять значною мірою системний характер, що відображає загальний стан фінансів, грошового обігу і кредиту. Як і раніше банківська система повною мірою не орієнтована на кредитування реального сектору економіки. Рівень накопичення власного капіталу кредитних організацій низький. З одного боку, вкладники не хочуть піддавати свої гроші ризику інфляційного знецінення. По відношенню до активів частка річних депозитів складає 2 %, тоді як у Німеччині, наприклад, зобов'язання тривалістю більше двох років складають 44 % банківських активів. Ресурсну базу не підкріплює своїми грошима населення, оскільки великі масштаби бідності і безробіття. Доходи громадян України в 20–30 разів поступаються західним, норма накопичення відповідно 13–14 % проти 20–30 % в розвинених країнах. Тільки 4–5% сімей роблять заощадження, не завжди до того ж довіряючи їх банкам. Двом відсоткам населення належить понад 60 % загальної суми банківських внесків, тоді як 58 % їх не мають зовсім. Кредитні й інвестиційні можливості комерційних банків обмежуються їх недостатньою капіталізацією, яка в травні 2008 р. сягала 30 млрд. дол. (величина одного не найкрупнішого західного комерційного банку). У пасивах переважають короткострокові кредити, що обмежує можливість надання підприємствам і організаціям довгострокових позик. Високими залишаються процентні ставки по короткостроковим кредитам. Все це орієнтує банки переважно на спекулятивний характер діяльності, примушуючи населення нести масу додаткових витрат, перш за все, на обслуговування безкоштовних зобов'язань, гіпертрофованого наявного обігу, відсталу технічну, кадрову, організаційну структури, непродуктивні господарсько-адміністративні витрати.

Не менш важливим аспектом державного регулювання банківської діяльності залишається визначення правових умов та гарантій іпотечного кредитування. Не секрет, що Україна значно відстає від інших країн із практичним запровадженням іпотеки, в першу чергу, через відсутність необхідної правової бази та іпотечних фінансових інструментів. Це стало фактором серйозного стримування формування ринків житла, землі, нерухомості, фондового, страхового та інших фінансових ринків⁷. Щоправда, Закон України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва» від 25.12.2008 р. № 800-VI закладає правові засади фінансування НБУ та/або Державною іпотечною установою операцій комерційних банків у частині надання громадянам іпотечних кредитів на завершення будівництва житла тощо⁸.

Серед заходів, які можуть покращити ситуацію, на нашу думку, мають бути: виважені концепція та програма розвитку іпотечного ринку в Україні; заходи щодо поетапного запровадження земельної іпотеки, включаючи розробку відповідних нормативно-правових актів; підготовка програми розвитку переробних галузей агропромислового комплексу України на основі іпотечного кредитування тощо.

Якість державного регулювання банківської сфери визначається не лише на етапі правотворення, а й на етапі правозастосування. Можливість втрат у банківській системі в результаті дій органів, що регулюють банківську діяльність, а також зміни економічного стану країни зумовлюють виникнення системних ризиків, яким піддаються не окремі банки в ході проведення своїх операцій, але вся банківська система.

До системних відносяться, перш за все, ризики ухвалення законодавчими і регулюючими органами рішень, що істотно змінюють умови діяльності банків, але не надають їм часу для адаптації до змін, що вводяться. Системні ризики також створюються ухваленням нових правил нагляду без попередження банків заздалегідь. Такі випадки мали місце в недалекому минулому, коли фактично заднім числом вводилися підвищені нормативи відрахувань банків до фонду обов'язкового резервування.

Загрозу серйозних системних ризиків несуть для банків не лише певні дії органів управління, але широке оприлюднення повідомлення про їх наміри. Так, періодично з'яв-

ляється інформація про прийдешнє підвищення статутного капіталу для банків, що діють, або скорочення їх кількості. У результаті несуть втрати малі банки, клієнти яких починають шукати альтернативні способи отримання банківських послуг. На нашу думку, статус та правові гарантії діяльності малих банків сьогодні потребують належного правового регулювання, щоб повністю виключити всякі спекуляції з цього питання.

Асоціація українських банків (далі – АУБ) у вересні 2009 р. подала Прем'єр-міністру України перелік проблемних питань банківської діяльності, розв'язання яких потребує безпосередньої участі Кабінету міністрів України. Серед таких проблемних питань як одне з ключових було названо питання захисту прав кредиторів. Також подано пропозиції щодо державної підтримки соціально-незахищених категорій позичальників при проведенні реструктуризації кредитів. Окремо приділено увагу питанню рекапіталізації банків за участі державних коштів та законодавчого забезпечення окремих процедур фінансового оздоровлення банків.

Також АУБ було привернуто увагу і до питання примусового переведення до державних банків рахунків державних підприємств та бюджетних установ, зокрема, запропоновано скасувати Постанову КМУ від 28.01.2009 р. № 52 щодо розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на вкладних (депозитних) рахунках виключно в установах державних банків. Окрім цього, надано інформацію та пропозиції щодо вирішення проблемних питань оподаткування банківської діяльності, питань охорони банківських установ тощо.

Важливо звернути увагу на правові аспекти стратегії розвитку банківської системи, маючи на увазі динамічний характер тенденцій розвитку досліджуваної сфери. Державна політика в області банківської системи, насамперед, спрямована на забезпечення стабільності макроекономічного фону. Це неодмінна умова ефективної роботи банків і безкризової роботи фінансових ринків. Тому дуже важливо зберегти позитивні макроекономічні тенденції, тобто зростання валового внутрішнього продукту в довгостроковому плані, достатньо впевнену динаміку курсу національної валюти, збереження основних макропоказників збалансованості державного бюджету тощо.

Не менш важливою проблемою державного регулювання банківської системи сьогодні є відновлення довіри до банківської сфери взагалі. На нашу думку, саме опрацювання прозорих та зрозумілих для клієнтів правових механізмів банківської діяльності є запорукою такого відновлення. Важливо зазначити, що перелік таких механізмів може бути достатньо багатоманітним, беручи до уваги необхідність надання банківських послуг клієнтам різного соціального та майнового стану. Зокрема, в умовах фінансової кризи актуальною залишається стабільна кредитна політика банків, сприяння розвитку лізингових форм кредитування. З іншого боку, клієнти, зацікавлені не просто у збереженні, а у зростанні власних фінансових ресурсів, безперечно, зацікавляться інвестиційними пропозиціями банків, якщо будуть їм довіряти. Так, достатньо перспективним видається напрямок правового супроводу та заохочення інвестиційної активності клієнтів (починаючи з надання інформації щодо найбільш привабливих об'єктів інвестування і закінчуючи укладанням відповідних договорів про доручення).

Питання про посилення взаємозв'язку банківської системи і реального сектору економіки є ключовим питанням державної політики у сфері банківської діяльності. Певна відособленість банківської діяльності від реальної економіки, поза сумнівом, була однією з передумов фінансової кризи в 2008 році. Тому докорінна зміна характеру зв'язку банків з реальним сектором є найважливішою умовою не лише оздоровлення реальної економіки, а й зміцнення банківської системи.

Створення умов для розвитку конкурентного середовища в банківському секторі є одним з ключових елементів державної політики відносно банківської системи і всієї фінансової сфери, направленої на забезпечення конституційних гарантій єдності економічного простору і вільного переміщення послуг і фінансових коштів в регіонах. Рішення даної задачі носить комплексний характер.

По-перше, одним із провідних принципів правового регулювання банківської діяльності має бути стабільність банківської системи (що може досягатися різними правовими засобами, зокрема: виключенням ситуацій ухвалення кон'юнктурних управлінських рішень щодо банківської діяльності та рішень, зумовлених політичним тиском; створен-

ням рівних умов для ведення бізнесу всіма кредитними організаціями незалежно від форми власності, що передбачає єдині нормативні вимоги; чітким розмежуванням законів та підзаконних актів у банківському законодавстві, виходячи з того, що підзаконні нормативні акти є переважно інструментом оперативного впливу на банківську систему та спрямовані на вирішення тактичних, а не стратегічних завдань).

По-друге, необхідність подолання суперечності багатьох нормативних актів НБУ, їх неузгодженості з актами, що стосуються ринкового господарювання, зумовлює актуальність перспективного аналізу всієї системи банківського законодавства України, приведення його у відповідність до потреб вітчизняної економіки та національної безпеки, тенденцій правового регулювання банківського сектору Європейського Союзу.

По-третє, антимонопольне регулювання в банківському секторі має державний і регіональний аспекти. Останній передбачає, головним чином, протидію спробам введення територіальних обмежень на діяльність кредитних організацій (окрім обмежень по лінії наглядового регулювання, що стосуються окремих банків), а також надання преференційного режиму функціонування окремим регіональним банкам у порівнянні з іншими банками, що працюють у цьому ж регіоні.

Об'єктом постійного впливу органів антимонопольного регулювання повинні стати рішення органів влади всіх рівнів, якщо ці рішення стосуються будь-яких особливостей діяльності банків за функціональною або територіальною ознакою.

Банківський сектор не повинен мати яких-небудь пільг чи привілеїв в оподаткуванні. Разом із тим умови оподаткування для кредитних організацій мають адекватне визначення доходів, витрат, які віднесені на собівартість банківських послуг і бази оподаткування. Першочерговими, з погляду вдосконалення правових засад оподаткування кредитних організацій, є наступні завдання:

- ставка податку на прибуток кредитних організацій має бути встановлена на рівні ставки податку на прибуток для підприємств небанківського сектора. Зі складу доходів і витрат, що враховуються для цілей оподаткування, необхідно виключити переоцінку засобів в іноземній валюті, статутних капіталів кредитних організацій, що поступили в оплату;

- до витрат, що враховуються при розрахунку бази оподаткування по податку на прибуток, слід віднести витрати капітального характеру по об'єктах виробничого призначення (що мають безпосереднє відношення до банківської діяльності), а також витрати, пов'язані з організацією банком філій і представництв. Нематеріальні активи слід віднести до об'єктів, які мають відношення до банківської діяльності, що дозволить відносити нарахований по ним знос до витрат, що включаються в собівартість послуг, що надаються банками, і в розрахунок бази оподаткування для сплати податку на прибуток;

- необхідно скасувати обмеження обліку витрат по операціях з цінними паперами при розрахунку бази оподаткування по податку на прибуток сумою доходів, отриманих по конкретній категорії цінних паперів (що обертаються і не обертаються на організованому ринку), а також передбачити можливість використання пільги по зниженню бази оподаткування на суму збитків минулих років, отриманих від реалізації цінних паперів (така можливість передбачена для збитків від реалізації товарів, робіт і послуг).

Для підвищення ефективності української банківської системи державною політикою передбачається:

- вироблення підходів до встановлення у вигляді прямих норм закону вимоги до діяльності кредитних організацій, зокрема послуг, що спеціалізуються на тих або інших видах;

- чітка правова регламентація порядку і форми участі іноземного капіталу в банківській сфері, розвиток інструментів залучення заощаджень населення, що передбачають розширення використання заощаджень в розрахунках, а також елементи кредитування;

- вдосконалення чинного законодавства щодо організації банківського нагляду;

- розвиток організаційного міжбанківського ринку кредитів, прозорого механізму формування процентних ставок по різних категоріях, класах позичальників;

- розробка норм банківського законодавства щодо забезпечення належного рівня корпоративного управління в банках України;

– розвиток системи похідних, зокрема термінових, інструментів, що забезпечують оборотність банківських активів, що мають вторинний обіг на спеціалізованих сегментах фінансового ринку.

¹ Лобозинська С. М. Правове регулювання банківської діяльності в Україні // Науковий вісник. – 2006. – Вип. 16.2. – С. 190-194 // http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/16_2/190_Lobodzynska_16_2.pdf.

² Конституція України. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. – 48 с.

³ Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7.12.2000 р. № 2121-III // ВВР України. – 2001. – № 5-6. – Ст. 30 (остання редакція від 09.01.2009 р.).

⁴ Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV // ВВР України. – 1999. – № 29. – Ст. 238 (з наступн. змін.) // <http://zakon1.rada.gov.ua>.

⁵ Кирилук Д. До питання про необхідність розробки та прийняття Банківського кодексу в Україні // Юридичний журнал. – 2006. – № 12 // <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2484>.

⁶ Альмужний Ю. Чи варті ми більшого // Українська правда. – 2009. – 10.02.2009 р. // http://www.pravda.com.ua/news_print/2009/2/10/89411.htm.

⁷ Рада національної безпеки і оборони України. Проблеми формування іпотечного ринку в контексті фінансової безпеки України: Збірник матеріалів Круглого столу // <http://www.rainbow.gov.ua/news/152.html?PrintVersion>.

⁸ Про запобігання впливу світової фінансової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва: Закон України від 25.12.2008 р. № 800-VI // ВВР України. – 2009. – № 19. – Ст. 257.

Резюме

Стаття посвячена особа актуальним вопросам для хозяйственно-правовой науки – государственному регулированию банковских отношений как ключевого компонента государственной политики в этой сфере. В статье предложены направления совершенствования организационно-хозяйственных полномочий НБУ и трансформации к современным требованиям обеспечения эффективности функционирования, прежде всего, инвестиционных отношений.

Ключевые слова: банки, государство, право, политика, регулирование.

Summary

The article is devoted to essential for business law science problems – state regulation of bank relations as the key component of state policy in this sphere. The ways of perfection of National Bank of Ukraine organizational and commercial authority and transformation to modern demands of providing the effectiveness of functioning, first of all, investment relations.

Key words: banks, state, law, politics, regulation.

Отримано 5.10.2009

Т. О. КАЛИНОВСЬКА

*Тетяна Олександрівна Калиновська,
ад'юнкт Київського національного університету внутрішніх справ*

ПОНЯТТЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТИВ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ОЗНАКИ

У механізмі правового регулювання суспільних відносин акти органів місцевого самоврядування відіграють важливу роль, виступаючи головним правовим засобом

© Т. О. Калиновська, 2009